

УДК 378.4(48):378.1.001.76(48)

ЕРЕСУНДСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ІНТЕГРАЦІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇН

Логвиненко Т. О.

У статті обґрунтовується необхідність модернізації вищої освіти в контексті комплексу потреб і запитів кін. XX – поч. XXI ст. У зв'язку з цим розкривається інноваційна діяльність Ересундського університету як міжнародного об'єднання вищих навчальних закладів Данії та Швеції.

Ключові слова: академізм, Болонський процес, вища освіта, глобалізація, інтернаціоналізація, інновації, консорціум, якість навчання, мобільність, Ересундський університет, університет.

В статье обосновывается необходимость модернизации высшего образования в контексте комплекса потребностей и запросов конца XX – нач. XXI ст. В связи с этим раскрывается инновационная деятельность Эресундского университета как международного объединения высших учебных заведений Дании и Швеции.

Ключевые слова: академизм, Болонский процесс, высшее образование, глобализация, интернационализация, инновации, консорциум, качество обучения, мобильность, Эресундский университет, университет.

In the article the necessity of higher education modernization in the context of complex needs and demands of the late 20th – early 21st century are highlighted. In this connection the innovative activities of Oresund University as an international association of higher educational establishments in Denmark and Sweden are described.

Key words: academism, Bologna process, higher education, globalization, internationalization, innovations, consortium, quality of education, mobility, Oresund University, university.

Сучасну вищу освіту Європи, в тому числі – скандинавських країн, характеризують тенденції, що відтворюють різноманітність запитів і потреб кін. XX – поч. XXI ст.: економічних, політичних, соціальних, культурних та ін. Відповідно до вимог часу вони обумовлюють її модернізацію. До впливу на трансформацію вищої освіти науковці (В. Андрущенко, А. Бойко, С. Гончаренко, М. Дмитриченко, В. Данчук, П. Давидов, М. Євтух, В. Зубко, М. Згуровський, К. Корсак, В. Кремень, В. Козаков, В. Карамушка, В. Кузь, О. Ковальчук, В. Луговий, Н. Муліна, М. Михальченко, Н. Нічкало, В. Огнев'юк, В. Поліщук, А. Сбруєва, С. Сисоєва, Б. Хорошун, О. Язвінська та ін.) відносять багато чинників та її характерних ознак. Це процеси глобалізації, інтернаціоналізації, демократизації, перехід від постіндустріального до інформаційного суспільства. Важливе значення надається реалізації положень Болонської декларації, міжнародній і внутрішній інтеграції вищих навчальних закладів, їх урізноманітненню, автономії, розширенню завдань, взаємодії з промисловістю, функціонуванню науково-освітньо-промислових комплексів. Актуалізації набувають мобільність студентів і викладачів, створення єдиного освітнього простору, забезпечення якості навчання у відповідності зі зростаючими вимогами тощо.

Центральна роль у реалізації інновацій, модернізованих завдань вищої освіти відводиться університетам. Зарубіжні та вітчизняні вищі навчальні заклади вже мають позитивні досягнення в здійсненні трансформаційних процесів, що характеризує і вищу освіту скандинавських країн. У цьому контексті значний науковий інтерес становить функціонування університету в Ересундському регіоні Скандинавії. Але його досвід ще не знайшов відтворення у вітчизняних наукових дослідженнях.

Мета статті – розкрити певні інноваційні особливості діяльності міжнародного об'єднання – Ересундського університету.

Ересундський регіон уявляє з себе географічний простір двох країн (Данії та Швеції), який охоплює частини їхніх територій по обидві сторони існуючої між ними протоки Ересунд. Саме у цьому регіоні як втілення міжнародної взаємодії між вищими навчальними закладами Данії та Швеції й виникло міжнародне об'єднання –

консорціум ряду університетів під загальною назвою "Ересундський університет". Цей консорціум ґрунтується на довготривалій спільній історії Данії та Швеції, їхній географічній близькості та прагненні до підвищення якості вищої освіти відповідно до вимог сучасності. Незважаючи на двонаціональне підґрунтя вищих навчальних закладів, що увійшли до консорціуму, їхня взаємодія виявилася однією з найбільш успішних у Європі. Сприяло співпраці навчальних закладів Ересундського регіону введення в дію у 2000 році мосту Ересунд, що з'єднав території Данії та Швеції. Якщо до цього сполучення між країнами було складнішим, то з появою мосту воно значно спростилося: відстань між Копенгагеном (Данія) і Мальме та Лундом (Швеція) може долатися дуже швидко (за 35–60 хв.).

Ересундський університет, як консорціум, об'єднує 14 вищих навчальних закладів, які розташовані у двох регіональних секторах: данському (10 закладів) та шведському (4 заклади). Деякі їх особливості представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Вищий навчальний заклад / країна	Рік заснування	Факультети / галузі	Річний бюджет	К-ть студентів / аспірантів / викладачів
Копенгагенський ун-тет (Данія) / (KU)	1479 р.	Юридичний, медичний, гуманітарний, природничі науки, соціальні науки, теологія	536,5 млн євро	35700/3405/6700
Лундський університет (Швеція) / (LU)	1666 р.	Юридичний, медичний, бізнесу, соціальні та гуманітарні науки, мистецький, теологія	552,5 млн євро	41000/3047/6006
Технічний університет Данії (Данія) / (DTU)	1829 р.	Інженерний, технологічний	204,4 млн євро	5794/600/2150
Королівський ветеринарний та сільськогосподарський ун-тет Данії (Данія) / (KVL)	1858 р.	Ветеринарія, сільське господарство, біологія та біотехнології, харчова промисловість, ландшафтний дизайн, економіка с/г	151,1 млн євро	3500/450/1600
Данський ун-тет фармакологічних наук (Данія) / (DFU)	1892 р.	Фармацевтика, наркотичне виробництво	35,1 млн євро	1200/140/350
Ун-тет Крістіанстад (Швеція) / (HKr)	1912 р.	Природничі, соціальні, гуманітарні науки; педагогічна освіта	41,4 млн євро	11179/0/495
Копенгагенська школа бізнесу (Данія) / (CBS)	1917 р.	Економіка бізнес, філологія, комунікація, культура	100,2 млн євро	11647/178/878
Королівська школа бібліотечної справи та інформаційної науки (Данія) / (DB)	1956 р.	Бібліотечна справа, інформаційні науки	12,1 млн євро	840/13/130
Ун-тет Роскільда (Данія) / (RUC)	1972 р.	Природничі, соціальні, гуманітарні науки; комунікація, журналістика, культура	77,6 млн євро	9360/232/463
Ун-тет Мальме (Швеція) / (Mah)	1998 р.	Природничі, соціальні, гуманітарні науки; педагогічна освіта, стоматологія	100 млн євро	21000/206/1100
ІТ ун-тет Копенгагена (Данія) / (ITU)	1999 р.	ІТ навчання, мультимедійні технології	20 млн євро	1347/35/220
Данський ун-тет освіти (педагогічний ун-тет) (Данія) / (DPU)	2000 р.	Педагогічна соціологія, філософія освіти, педагогічна психологія, педагогічна антропологія, науково-педагогічні дослідження	39,3 млн євро	4093/93/363
Шведський ун-тет с/г наук (SLU)	1862 р.	Сільське госп-во, біологія та біотехнології	240 млн євро	3340/830/3200

Діяльність Ересундського університету розпочалася у 1997 р. Спочатку це була взаємодія між університетами м. Копенгагена та м. Лунда. Поступово вона набула суттєвого кількісного збільшення, охоплюючи 150000 студентів (2005 р.). Виникла унікальна освітня сфера, в якій 12000 викладачів – дослідників стали широко реалізувати різні напрями спільної діяльності, базуючись на засадах Болонського процесу. Ересундський університет, як транскордонна регіональна кооперація навчальних закладів, об'єднав дослідників і студентів через кордони, здійснюючи співпрацю з промисловістю та урядовими колами. Вищі навчальні заклади університету стали справжніми "портами" знань, місцями, де зустрічаються глобальні потоки студентів і дослідників, ідеї та інновації [3].

Між університетами регіону відбувається різносторонній обмін освітньою інформацією, впроваджуються спільні навчальні курси. Студенти можуть певний період часу навчатися в іншому навчальному закладі. Існує і повне інтегроване навчання студентів у інших університетах. Ересундський університет відкритістю своїх курсів і програм для тих, хто прагне ними оволодіти, сприяє освіті студентів по обидві сторони Ересундського університетського регіону. Доцільно зазначити, що відкриття у 2001 р. Ересундського Літнього університету як нового інноваційного закладу, створило необхідні умови для вивчення різних курсів, що викладаються англійською мовою. У 2005 р. Літній університет презентував близько 80 навчальних курсів. Все це призводить до того, що вищі навчальні заклади регіону користуються значною популярністю серед студентів й інших регіонів. Наприклад, Лундський університет набирає значну частину студентів (більше 50 %) з-поза меж регіону.

Взагалі впродовж останніх років діяльність університету засвідчує зростання інтересу та прагнення молоді до одержання вищої освіти. Це ілюструють показники вступу абітурієнтів до вищих навчальних закладів. Так вступ на навчання у шведській частині Ересундського регіону (Sköne) зріс більше як на 53 %. Кількість бакалаврів (період 1998/1999 – 2003/2004 рр.) збільшилась із 8000 до 12500, а зі ступенем магістрів – з 7000 до 10300 осіб. У данському регіоні зросла кількість студентів у сфері гуманітарних та соціальних наук.

Характерно, що значний відсоток серед студентів – жінки: у Лундському університеті на поч. XXI ст. вони становили 54 %, а в університеті м. Мальме – 67 %. Спостерігається і така особливість. Склад студентів відтворює певні відмінності території за соціальною структурою населення, етнічною приналежністю тих, хто навчається. Зокрема, у Крістіанстадському університеті 84% студентів походили з родин, у яких їхні батьки були без вищої освіти. У Лундському – низький відсоток молоді робітничого походження. В університеті м. Мальме – найвищий показник на шведському освітньому просторі щодо набору студентів, які не мають шведського походження. До певної міри це пояснюється і специфікою програм і курсів, які пропонуються цими закладами. Університети – Крістіанстадський та у м. Мальме – пропонують порівняно з Лундським вищим навчальним закладом освіти, що має більшу практичну спрямованість на ринок праці (інженерів, учителів, медсестер). У Лундському університеті – високий рівень академізму навчання, ряд освітніх напрямів є дуже престижними. Все це породжує жорсткий конкурс при вступі.

Суттєвою особливістю вищої освіти Ересундського регіону є значна кількість студентів-іноземців. Це пояснюється різними чинниками. По-перше, право вступу до Ересундського університету надається представникам усіх скандинавських країн. Це призвело на практиці до збільшення кількості студентів із Швеції і Норвегії до навчання у Копенгагені, переважно для вивчення медицини, архітектури, ветеринарії, дизайнерських курсів. По-друге, багато університетів цього регіону розширили кількість програм навчання англійською мовою, що позитивно вплинуло на збільшення кількості студентів, які проходять ступеневе навчання в данській та шведській частинах Ересундського регіону. По-третє, відповідно до вимог Болонського процесу та Європейських програм (Еразмус, Сократ) щодо збільшення студентської мобільності, з кожним роком зростає кількість угод Ересундського університету з зарубіжними вищими навчальними закладами стосовно обміну студентами. Значна кількість данських і шведських студентів виїжджають на навчання в інші країни Європи, а з них прибувають студенти в Ересундський університет. Набуває поширення обмін із вищими навчальними закладами Північної Америки, Австралії, Азії. Ересундський університетський консорціум має у загальному 800 офіційних партнерів – університетів у світі.

Отже, діючи як національний, Ересундський університет має яскраво виражений інтернаціональний характер.

Важливим напрямом діяльності університету є встановлення ним зв'язків із оточуючим середовищем, громадою. Він все більше розглядається як складова громадської інфраструктури регіону. Приклади співпраці вищих навчальних закладів регіону з зовнішніми партнерами багаточисельні та різноманітні. Лундський університет, наприклад, співпрацює з громадою через стимулювання своїх студентів до застосування одержаних навичок у діяльності компаній. Цьому сприяють навчальні курси: "Інновації та компанії", "Організація для партнерства" та ін. Університет м. Мальме співпрацює через ярмарки ринку праці, відвідування компаній з навчальними цілями, виконання з ними спільних проектів тощо. Данський університет фармакології поширює відповідні знання, обґрунтовуючи їхню важливість через популярні наукові періодичні видання, розповсюджує їх через учителів-предметників у школах.

Поширеними й ефективними є такі методи співпраці: а) залучення представників регіональних кампаній, які мають подвійне працевлаштування (у бізнесі та університеті як професори), для читання студентам лекцій з економіки, адміністрування, медицини, юриспруденції; проходження студентами університету в м. Мальме частини певних навчальних програм у регіональному бізнесі або організації. Заслуговує на увагу те, що планування і відповідний зміст курсів і програм узгоджується з потребами ринку праці як у Данії, так і Швеції, що є офіційним обов'язком обох країн. Університети регіону радяться з цих питань із роботодавцями, профспілками, представниками влади. Деякі університети в Данії мають постійні групи роботодавців для публічного обговорення важливих освітніх питань. Суттєве значення має й те, що у педагогічному університеті, наприклад, набір курсів і програм навчання здійснюється як на основі потреб ринку праці, так і цілей дослідницьких програм, які реалізуються у вищому навчальному закладі.

Одним із напрямів роботи Ересундського університету є й те, що вищі навчальні заклади широко розповсюджують знання в громадах регіону. Суттєву роль у цьому процесі відіграють університетські бібліотеки, інформаційними фондами яких можуть користуватися всі бажаючі члени громади. Здійснюється поширення в територіальних громадах і результатів наукових досліджень, котрі виконуються різними університетами. Інформаційні матеріали про університет розповсюджуються у вигляді буклетів, брошур, через Інтернет. Ересундський веб-портал зібрав відомості про різноаспектні навчальні можливості Ересундського університетського консорціуму. Надається доступ до більш ніж чотирьох тисяч освітніх програм і курсів, що пропонуються університетами, особливості вступних вимог до абітурієнтів. Опублікування інформації англійською мовою значно розширює аудиторію її сприймання в різних країнах світу.

Вищі навчальні заклади Ересундського регіону надають у громаді різні види безкоштовних послуг, що здійснюються волонтерськими студентськими організаціями. В університетських приміщеннях із членами громади проводяться збори, семінари. При ветеринарно-сільськогосподарському університеті діє лікарня для тварин тощо.

Отже, діяльність Ересундського університетського консорціуму – яскрава форма інноваційного підходу до функціонування університетів Данії та Швеції в умовах євроінтеграційного розвитку вищої освіти кін. ХХ – поч. ХХІ ст. Розпочавшись із незначного рівня обміну студентами та інформацією, освітня взаємодія вищих навчальних закладів набула форми консорціуму університетів. Його діяльність характеризує відповідність вимогам Болонського процесу, відкритість та інтернаціоналізація, різноаспектність діяльності, мобільність студентів та викладачів, високий рівень якості навчання та дослідницької діяльності, міцні зв'язки з суспільством, громадою.

Література

1. Дмитриченко М. Ф. Вища освіта і Болонський процес : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. Ф. Дмитриченко, Б. І. Хорошун, О. М. Язвінська, В. Д. Данчук. – К. : Знання України, 2006. – 440 с.

2. Модернізація системи вищої освіти: соціальна цінність і вартість для України : монографія. – К. : Педагогічна думка, 2007. – 257 с. – (Серія "Модернізація вищої освіти: світоглядно-педагогічні проблеми").

3. Supporting the Contribution of Higher Education Institutions to Regional Development: Report of the Oresund Region to the OECD-project / Nielsen Linda, Bexell Göran, Jensen Henrik Toft, Olausson Lennart. – Copenhagen, 2005. – 132 p.